مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی هرمزگان

سلسله گزارش‌های تخصصی: بازارشناسی

شماره‌ی چهارم: اثر پروانه‌ای، از هشدار سیاست‌گذار تا فرصتِ سرمایه‌گذار

رویکرد اقتصادی برای فعالان اقتصادی و مدیران کسب‌وکارها

واحد پژوهش و آمار اتاق بازرگانی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی هرمزگان
Hormozgan Chamber of Commerce
Industries, Mines and Agriculture

مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی هرمزگان

اثر پروانه‌ای

بال‌زدن یک پروانه در اینجا، می‌تواند طوفانی در آن‌سوی جهان برپا کند.

واحد پژوهش
اتاق بازرگانی

اثر پروانه‌ای چیست؟

نام این پدیده برگرفته از تصویر بال‌زدن پروانه‌ای در یک سوی جهان است که ممکن است به طوفانی در سوی دیگر دامن بزند. این اصطلاح نخستین بار توسط ادوارد لورنز، هواشناس آمریکایی، در دهه‌ی ۱۹۶۰ مطرح شد؛ او هنگام شبیه‌سازی رایانه‌ای آب‌وهوا کشف کرد که گرد کردن یک عدد اعشاری کوچک در داده‌های اولیه، نتیجه‌ی نهایی پیش‌بینی را به‌کلی دگرگون می‌کند.

نکته:

اقتصاد یک سیستم زنده، باز و به هم پیوسته است در چنین شبکه‌ای، یک خبر جزئی، یک تغییر کوچک در نرخ بهره یا حتی یک بحران محلی کوچک می‌تواند به موجی فراگیر تبدیل شود.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی هرمزگان
Hormozgan Chamber of Commerce
Industries, Mines and Agriculture

مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی هرمزگان

تشریح ویژگی‌ها:

وابستگی حساس به شرایط اولیه:

- نتیجه‌ی نهایی نه از بزرگی شوک بلکه از شکنندگی نقطه‌ی شروع تعیین می‌شود.
- واکنش بازار به یک خبر واحد، در دو کشور با شرایط اولیه‌ی متفاوت، می‌تواند متضاد باشد.

غیرخطی بودن:

- افت کوچک قیمت دارایی، زمانی که فعالان با پول قرضی وارد شده‌اند، به فروش اجباری زنجیره‌ای و سقوط بزرگ می‌انجامد. بحران ۲۰۰۸ دقیقاً چنین الگویی داشت.
- وقتی همه باور کنند بازار سقوط می‌کند، همان باور، سقوط را محقق می‌کند؛ بنابراین کوچک‌ترین سیگنال بد می‌تواند واکنشی نمایی نه خطی ایجاد کند.

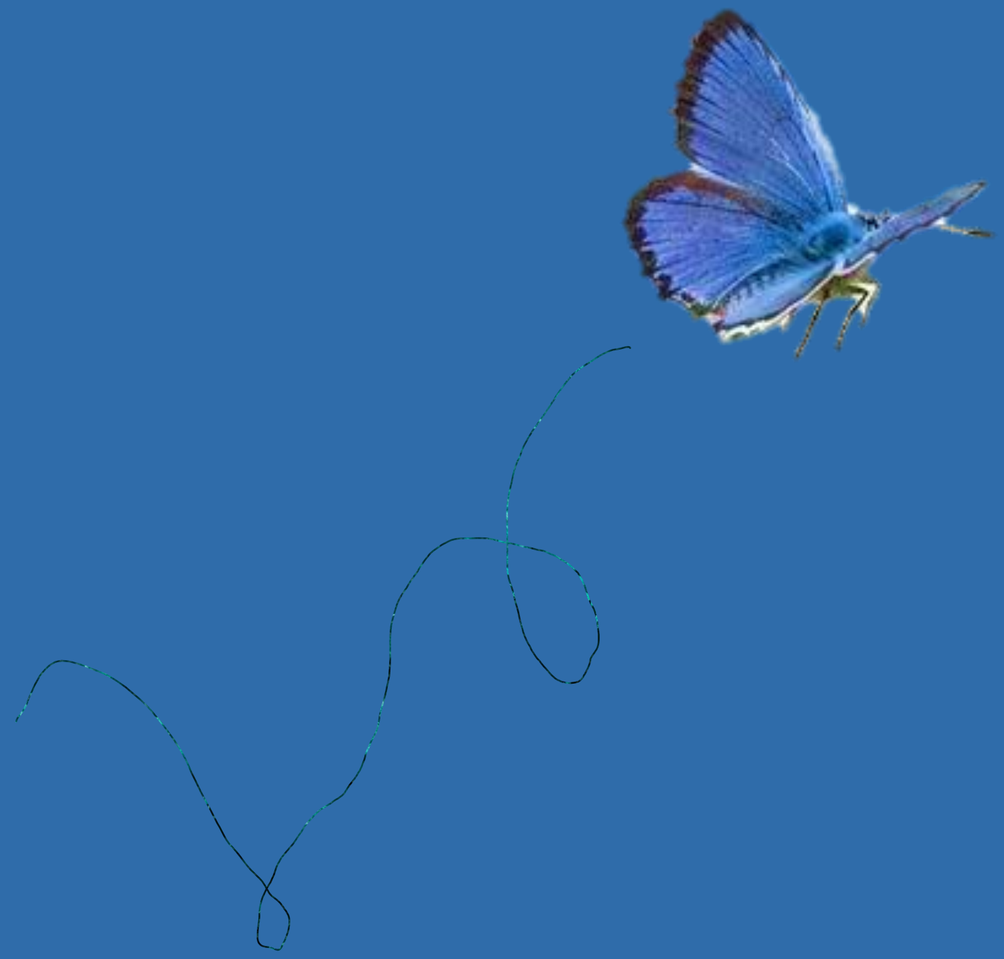
دشواری یا ناممکن بودن پیش‌بینی بلندمدت:

- تمرکز بر مدیریت ریسک و تاب‌آوری به‌جای تلاش بی‌نتیجه برای پیش‌بینی دقیق آینده.
- توجه به سیگنال‌های ضعیف(اخبار کوچک، تغییر جزیی نرخ، حرکت آرام یک شاخص) که در نگاه اول بی‌اهمیت‌اند اما می‌توانند پیش‌درآمد تحول‌های بزرگ باشند.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی هرمزگان
Hormozgan Chamber of Commerce
Industries, Mines and Agriculture

مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی هرمزگان

مصادیق اثر پروانه‌ای در اقتصاد جهانی:

بحران مالی ۲۰۰۸: ورشکستگی یک بانک لمن برادرز که باعث رکود عمیق در کل اقتصاد جهان شد.

همه‌گیری کرونا ۲۰۲۰: اختلال در زنجیره‌ی تأمین، تورم و تغییر الگوهای مصرف جهانی

انسداد یک مسیر دریایی کانال سوئز: جهش قیمت کالاها و هزینه‌ی حمل‌ونقل جهانی

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی هرمزگان
Hormozgan Chamber of Commerce
Industries, Mines and Agriculture

مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی هرمزگان

چرا تحلیل‌گر باید پروانه‌ای فکر کند؟

اقتصاد یک سیستم زنده و پویاست؛ موفقیت در آن نیازمند فروتنی در برابر عدم قطعیت و توجه جدی به نشانه‌های به‌ظاهر کوچک است.

شناخت اثر پروانه‌ای، رویکرد سیاست‌گذاران و سرمایه‌گذاران را تغییر می‌دهد.

برای سیاست‌گذاران: تنظیم‌های جزئی در نرخ سود، مالیات یا یارانه می‌تواند عواقب غیرمنتظره و گسترده داشته باشد؛ ارزیابی پیامدهای ثانویه‌ی هر تصمیم ضروری است.

برای سرمایه‌گذاران: نادیده‌گرفتن اخبار کوچک پرهزینه است؛ تنوع‌بخشی پرتفوی و تحلیل سناریوها، سپری در برابر شوک‌های زنجیره‌ای است.

اثر پروانه‌ای به تحلیل‌گران می‌آموزد که در اقتصاد هیچ تصمیم یا خبری واقعاً کوچک نیست.پس سیاست‌گذار باید پیامدهای ثانویه‌ی هر تصمیم را ارزیابی کند و با تنوع‌بخشی و تحلیل سناریو، خود را برای شوک‌های زنجیره‌ای آماده سازد.

اثر پروانه‌ای؛ از هشدار تا فرصت

پس رمز موفقیت دوگانه است: از یک سو، آمادگی برای چند سناریو و ساخت تاب‌آوری در برابر شوک‌های زنجیره‌ای؛ و از سوی دیگر، شناخت نقطه‌های اهرمی سیستم. برای کسانی که این نقطه‌ها را می‌شناسند، اثر پروانه‌ای نه تهدید، که بزرگ‌ترین منبع فرصت است.

پیام نهایی: دو روی یک سکه

در اقتصاد به‌هم‌پیوسته، هیچ تصمیمی واقعاً کوچک نیست؛ هر تغییری، هرچند جزئی، در نقطه‌ای از این شبکه می‌تواند موجی بزرگ و غیرمنتظره بیافریند. اما همین اصل، دو چهره‌ی متفاوت دارد:

برای سیاست‌گذار، اثر پروانه‌ای هشدار است: همان ویژگی که یک تصمیم جزئی را پرریسک می‌کند، الزام می‌آورد که او پیش از هر اقدام، پیامدهای ثانویه و نقطه‌های حساس سیستم را بسنجد و در برابر عدم قطعیت فروتن باشد.

برای فرصت‌طلب، همین اصل فرصت است: همان ویژگی می‌تواند ابزارِ اثرگذاری بزرگ با هزینه‌ی کم باشد سرمایه‌گذاریِ کوچک و هوشمندانه در یک شاخه‌ی نوظهور که بعدَها سهم بزرگی از بازار را تصاحب می‌کند.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی هرمزگان
Hormozgan Chamber of Commerce
Industries, Mines and Agriculture

مرکز پژوهش های اتاق بازرگانی هرمزگان

otaghphbnd@gmail.com

۰۷۶۳۱۹۹۰۰۳۵_۳۷

https://bndccim.com

گردآوری: زهرا رفیعی، کارشناس پژوهش